

Jak założyć stowarzyszenie?

Informacje ogólne

- prawo tworzenia i działania stowarzyszeń ma źródło w artykule 12 Konstytucji, jako wolność zrzeszania się;
- podstawowym aktem, gdzie uregulowane zostały zasady funkcjonowania i tworzenia tych podmiotów jest ustawa Prawo o Stowarzyszeniach (t.j. Dz.U.1989, nr 20, poz. 104);
- stowarzyszenie jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych;
- wyróżniamy dwa rodzaje stowarzyszeń – zwykłe i „rejestrowe”;
- prawo tworzenia stowarzyszeń przysługuje obywatelom polskim mającym pełną zdolność do czynności prawnych i niepozbawionym praw publicznych;
- małoletni w wieku od 16 do 18 lat, którzy mają ograniczoną zdolność do czynności prawnych, mogą należeć do stowarzyszeń i korzystać z czynnego i biernego prawa wyborczego z tym, że w składzie zarządu stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych;
- małoletni poniżej 16 lat mogą za zgodą przedstawicieli ustawowych¹, należeć do stowarzyszeń według zasad określonych w ich statutach, bez prawa udziału w głosowaniu na walnych zebraniach członków oraz bez korzystania z czynnego i biernego prawa wyborczego do władz stowarzyszenia².
- w składzie zarządu stowarzyszenia większość muszą stanowić osoby o pełnej zdolności do czynności prawnych. Jeżeli jednak jednostka organizacyjna stowarzyszenia zrzesza wyłącznie małoletnich, mogą oni wybierać i być wybierani do władz tej jednostki;

STOWARZYSZENIE ZWYKŁE

Co to jest?

Jest to zrzeszenie nieposiadające osobowości prawnej, powołane do zrealizowania jednego obranego celu. Stowarzyszenie zwykłe nie może:

- powoływać terenowych jednostek organizacyjnych;
- łączyć się w związki stowarzyszeń;
- zrzeszać osób prawnych;
- prowadzić działalności gospodarczej;
- przyjmować darowizn, spadków i zapisów oraz otrzymywać dotacji, a także korzystać z ofiarności publicznej³.

Kto może założyć stowarzyszenie zwykłe i w jaki sposób?

Mogą je utworzyć co najmniej 3 osoby. W tym celu uchwalają regulamin działalności, określając w szczególności:

¹ Rodziców i opiekunów, a w przypadku osób częściowo ubezwłasnowolnionych - kuratorów

² Jeżeli jednak jednostka organizacyjna stowarzyszenia zrzesza wyłącznie małoletnich, mogą oni wybierać i być wybierani do władz tej jednostki.

³ Stowarzyszenie zwykłe może uzyskiwać środki na swoją działalność ze składek członkowskich.

- nazwę stowarzyszenia;
- cel;
- teren działania;
- środki działania;
- siedzibę;
- przedstawiciela, który będzie reprezentował stowarzyszenie.

Regulamin powinien zostać podpisany przez osoby, które podjęły uchwałę. Następnym krokiem jest pisemne poinformowanie organu nadzorującego (starosty, a w mieście na prawach powiatu – prezydenta miasta) o założeniu stowarzyszenia. Nowo powstałe stowarzyszenie przesyła do organu nadzorującego:

- informację o powołaniu stowarzyszenia zwykłego, jego siedzibie i osobie przedstawiciela reprezentującego stowarzyszenie wraz ze wskazaniem jego imienia, nazwiska i adresu zamieszkania;
- podpisaną uchwałę⁴ o utworzeniu stowarzyszenia;
- podpisany regulamin działalności;
- protokół z zebrania założycielskiego wraz z listą obecności, zawierającą imiona, nazwiska, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz podpisy obecnych;
- podpisaną listę członków założycieli, zawierającą imiona, nazwiska, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz podpisy założycieli;
- oświadczenia o posiadaniu przez członków założycieli pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z pełni praw publicznych;
- wniosek o wydanie zaświadczenia o wpisie stowarzyszenia do ewidencji stowarzyszeń zwykłych (wraz z dowodem wniesienia opłaty skarbowej w wysokości 17 zł)

Stowarzyszenie zwykłe może rozpocząć działalność, jeśli w terminie 30 dni od dnia złożenia informacji o założeniu stowarzyszenia zwykłego, nie zostanie wydany zakaz jego działalności (np. z powodu niezgodności regulaminu z przepisami prawa).

Następnym krokiem jest uzyskanie przez stowarzyszenie numeru REGON i NIP.

REGON – z wnioskiem o nadanie numeru REGON (na formularzu RG-1) należy zwrócić się do właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia oddziału Głównego Urzędu Statystycznego, w terminie 14 dni od daty powstania stowarzyszenia. Należy to zrobić w terminie 14 dni od daty powstania stowarzyszenia, inaczej trzeba się liczyć z możliwością poniesienia kary grzywny za uchybienie temu obowiązkowi. Do wniosku należy dołączyć zaświadczenie o wpisie stowarzyszenia do ewidencji, niektóre oddziały GUS wymagają także przedłożenia regulaminu stowarzyszenia.

NIP – z wnioskiem o nadanie NIP należy (na formularzu NIP-2) zwrócić się do właściwego ze względu na siedzibę stowarzyszenia urzędu skarbowego. Do wniosku należy dołączyć:
zaświadczenie o nadaniu numeru REGON;
zaświadczenie o wpisie stowarzyszenia do ewidencji;
dokument, z którego wynika prawo do korzystania z lokalu, w którym stowarzyszenie ma siedzibę;
informację o numerze konta bankowego stowarzyszenia.

⁴ Przepisy nie regulują, kto powinien podpisywać uchwały.

STOWARZYSZENIE REJESTROWE

Co to jest?

Jest to stowarzyszenie posiadające osobowość prawną. Stowarzyszenie rejestrowe może zaciągać zobowiązania, posiadać majątek, czy prowadzić działalność gospodarczą.

Uprawnienia stowarzyszenia rejestrowego:

- możliwość otrzymywania dotacji, darowizn, zapisów, spadków oraz korzystania z ofiarności publicznej;
- prowadzenie działalności gospodarczej;
- powoływanie jednostek terenowych;
- łączenie się w związki stowarzyszeń.

Zakładanie stowarzyszenia rejestrowego

Do założenia stowarzyszenia rejestrowego potrzeba co najmniej 15 osób. Osoby w tej liczbie uchwalają statut stowarzyszenia i wybierają komitet założycielski, który powinien liczyć co najmniej 3 osoby. Z wyboru komitetu założycielskiego sporządza się protokół.

Statut stowarzyszenia

Statut stowarzyszenia jest jego najważniejszym dokumentem i musi być odpowiednio przygotowany. W trakcie funkcjonowania stowarzyszenia można dokonywać w nim zmian, jednak będą one musiały być wpisywane do KRS (Krajowego Rejestru Sądowego).

Obligatoryjne elementy statutu:

- nazwa stowarzyszenia (odróżniającą je od innych stowarzyszeń, organizacji i instytucji);
- teren działania⁵ i siedziba stowarzyszenia;
- cele⁶ i sposoby ich realizacji;
- sposób nabywania i utraty członkostwa, przyczyny utraty członkostwa oraz prawa i obowiązki członków⁷;
- władze stowarzyszenia, wraz z trybem dokonywania ich wyboru, uzupełniania składu kompetencji i kadencji;
- sposób reprezentowania stowarzyszenia⁸ oraz zaciągania zobowiązań majątkowych, a także warunki ważności jego uchwał;

⁵Terenem działania może być określony jako terytorium Rzeczypospolitej Polskiej lub konkretny region/obszar. W tym drugim przypadku należy liczyć się z tym, że uniemożliwi to uczestnictwo w postępowaniach administracyjnych prowadzonych poza obszarem działania stowarzyszenia.

⁶Zdarza się, że ustawy wymagają od stowarzyszenia poparcia swych żądań określonymi celami statutowymi. W szczególności często determinują one możliwość udziału w postępowaniach administracyjnych. Dotyczy to zwłaszcza organizacji ekologicznych, które określa się jako organizacje, których celami statutowymi jest ochrona środowiska. Określenie celów statutowych może mieć także znaczenie np. w momencie ubiegania się o dofinansowanie.

⁷Należy określić takie podstawowe kwestie, takie, jak sposób nabywania i utraty członkostwa, przesłanki jego utraty, prawa i obowiązki członków, oraz rodzaje członkostwa.

- sposób uzyskiwania środków finansowych oraz ustanawiania składek członkowskich;
- zasady dokonywania zmian statutu;
- sposób rozwiązania się stowarzyszenia.

W przypadku, gdy w statucie zabraknie któregokolwiek z powyższych elementów, sąd rejestrowy odmówi wpisania stowarzyszenia do rejestru.

Organy stowarzyszenia, których ustanowienie jest obligatoryjne

Walne zebranie członków - tworzą je wszyscy członkowie. Statut powinien określać, jaka liczba członków jest niezbędna do podjęcia uchwał przez walne zebranie (kworum). Walne zebranie członków jest ciałem uchwałodawczym stowarzyszenia i tym samym jego najważniejszym organem. Ustawa wskazuje, że jeżeli jakieś kompetencje nie są zarezerwowane dla innego organu, przysługują one walnemu zebraniu. Warto pozostawić temu organowi kompetencje do podejmowania tylko najważniejszych decyzji, ponieważ walne zebranie, w zależności od tego, co stanowi statut, zwykle jest zwoływane tylko raz w roku. Statut musi określać tryb wyboru i czas kadencji członków. Statut może przewidywać zamiast walnego zebrania członków, zebranie delegatów lub zastąpienie walnego zebrania członków zebraniem delegatów – w przypadku, gdy liczba członków przekroczy określoną w statucie wielkość. Wówczas statut określa zasady wyboru delegatów i czas trwania ich kadencji. Jest to rozwiązanie wynikające ze względów praktycznych, ponieważ w dużych stowarzyszeniach zwołanie walnego zebrania członków byłoby często niemożliwe.

Zarząd stowarzyszenia – jest to organ, który w przeciwieństwie do walnego zebrania członków, działa na bieżąco i podejmuje decyzje w kwestii funkcjonowania stowarzyszenia. Inną ważną funkcją zarządu jest reprezentacja stowarzyszenia. Wszelkie kwestie związane z funkcjonowaniem i wyborem członków zarządu powinny być uregulowane w statucie.

Organ kontroli - często nazywany komisją rewizyjną. Jego zadaniem jest kontrola pozostałych organów. Kwestie organizacyjno-funkcjonalne dotyczące komisji rewizyjnej, takie jak wybór członków komisji rewizyjnej, czas trwania jej kadencji itp. należy umieścić w statucie.

Zarówno zarząd, jak i organ kontroli to organy kolegialne, powinny więc składać się z co najmniej 3 osób. Przemawiają za tym również względy praktyczne, związane np. z osiągnięciem odpowiedniej większości głosów przy podejmowaniu uchwał⁹. Ponadto zarząd i organ kontroli są organami kadencyjnymi. Oznacza to, że członkostwo w nich wygasa po ustalonym czasie. Istnieje tu dowolność organizacyjna po stronie stowarzyszenia. Niepisanym wymogiem jest to, by kadencja trwała minimum 1 rok.

Rejestracja stowarzyszenia w sądzie

Aby dokonać rejestracji stowarzyszenia, należy złożyć wniosek na formularzu KRS - W20 do właściwego, ze względu na siedzibę stowarzyszenia, sądu rejestrowego. Do wniosku należy dołączyć:

- podpisany przez założycieli statut stowarzyszenia¹⁰;

⁸Reprezentacja może być dwu osobowa (2 członków zarządu) lub jednoosobowa. Jednoosobowa reprezentacja jest dogodna, ponieważ wówczas wystarczy, aby dokumenty stowarzyszenia podpisywała tylko jedna osoba.

⁹Np. w sytuacji, gdy statut przewiduje, że uchwała ma zostać podjęta większością 2/3 głosów.

¹⁰Przepisy nie precyzują, kto powinien podpisać statut. Najbezpieczniejszym rozwiązaniem będzie, jeśli podpiszą go wszyscy członkowie założyciele.

- listę założycieli zawierającą imiona, nazwiska, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz podpisy założycieli wraz z podpisanymi oświadczeniami o posiadaniu przez nich pełnej zdolności do czynności prawnych i korzystaniu z pełni praw publicznych;
- protokół z wyboru komitetu założycielskiego wraz z listą obecności na zebraniu założycielskim, zawierającą imiona, nazwiska, datę i miejsce urodzenia, miejsce zamieszkania oraz podpisy obecnych;
- informację o adresie tymczasowej siedziby stowarzyszenia;
- podpisane uchwały o powołaniu stowarzyszenia, o przyjęciu statutu, o wyborze komitetu założycielskiego (także uchwały o wyborze zarządu i uchwałę o wyborze komisji rewizyjnej - jeśli zostały podjęte);

oraz formularze:

- KRS-WF – dokonuje się nim zgłoszenia informacji o osobach wchodzących w skład komitetu założycielskiego. Ten formularz składa się tylko wtedy, gdy rejestruje się stowarzyszenie, które na zebraniu założycielskim nie wybrało swoich władz;
- KRS-WK – dokonuje się nim zgłoszenia osób wchodzących w skład zarządu i organu kontroli (jeśli te organy zostały wybrane);
- KRS WA – służy do rejestracji terenowych jednostek organizacyjnych.

W przypadku Stowarzyszenia, które zamierza również prowadzić działalność gospodarczą, wraz z wnioskiem o rejestrację należy także złożyć:

- formularz KRS-WM – wskazuje się w nim przedmiot działalności;
- wzory podpisów osób upoważnionych do reprezentowania stowarzyszenia uwierzytelnione notarialnie albo złożone przed sędzią lub upoważnionym pracownikiem sądu;
- wniosek o wpis w rejestrze REGON (druk RG-1) wraz z załącznikiem RG - RD;
- zgłoszenie identyfikacyjne do urzędu skarbowego (druk NIP-2) wraz ze wskazaniem właściwego naczelnika US i dokumentem, z którego wynika prawo do korzystania z lokalu, w którym ma mieścić się siedziba stowarzyszenia;
- zgłoszenie płatnika składek (jeżeli stowarzyszenie będzie zatrudniać pracowników);
- dowód dokonania opłaty za wniosek o wpis do rejestru przedsiębiorców;
- dowód dokonania opłaty za zamieszczenie ogłoszenia w Monitorze Sądowym i Gospodarczym.

Dokumenty należy złożyć do sądu rejestrowego wraz z kompletem kserokopii. Niektóre sądy wymagają ponadto dodatkowego egzemplarza statutu.

Czy stowarzyszenie płaci za rejestrację w KRS?

Odpowiedź jest uzależniona od tego, czy będzie ono prowadziło działalność gospodarczą. Wpis do rejestru stowarzyszeń jest darmowy. Jeżeli jednak stowarzyszenie ma zamiar prowadzić działalność gospodarczą, wymagany jest także wpis do rejestru przedsiębiorców (w wysokości 500 zł). Dodatkowo wymagana jest też opłata za ogłoszenie wpisu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym (w wysokości 100 zł).

Jakie kroki należy podjąć po rejestracji stowarzyszenia w KRS, które nie będzie prowadzić działalności gospodarczej?

W przypadku Stowarzyszenia, które nie zgłasza zamiaru prowadzenia działalności gospodarczej, należy wystąpić o nadanie numeru REGON i NIP. W przypadku stowarzyszenia, które zgłasza zamiar

prowadzenia działalności gospodarczej, wnioski o nadanie numeru REGON i NIP, są składane na zasadzie „jednego okienka” wraz z wnioskiem o rejestrację w KRS.

REGON - wniosek o nadanie numeru REGON składa się w oddziale Głównego Urzędu Statystycznego, właściwym ze względu na siedzibę organizacji. Należy to zrobić w terminie 14 dni od daty rejestracji w KRS, inaczej trzeba się liczyć z możliwością poniesienia kary grzywny za uchybienie temu obowiązkowi. Wniosek składa się na formularzu RG – 1 wraz z odpisem z KRS (może to być wydruk z Centralnej Informacji KRS). Niektóre oddziały GUS wymagają również przedłożenia statutu.

NIP- należy tego dokonać w Urzędzie Skarbowym właściwym dla siedziby organizacji. W urzędzie składa się:

- druk NIP-2;
- zaświadczenie o nadaniu numeru REGON;
- odpis z KRS;
- dokument, z którego wynika prawo do korzystania z lokalu, w którym stowarzyszenie ma siedzibę;
- informację o numerze konta bankowego stowarzyszenia.

Numery REGON i NIP trzeba zgłosić do KRS w terminie 7 dni od daty nadania odpowiednio każdego z nich. Służy do tego formularz KRS-Z20 wraz z załącznikiem KRS-ZY. Zgłoszenie numerów NIP i REGON do KRS nie podlega opłacie.